

Egy aggteleki palóc barlangvezető tréfái.

A kilencvenes évek elején nagy szenvedéllyel és ritka kitarással kutatta és fényképezte néhai Kréhnyay Adolf székesfővárosi igazgató-tanító a bércecs, akkor még nagy Gömör vármegye nevezetességeit: a szilicei jég- és az aggteleki cseppkőbarlangokat. Komoróczy a népszerű etnográfus volt a társa, aki több mint negyvenszer bejárta a barlangot s kutatásairól és egyéb megfigyeléseiről érdekes naplót vezetett. Ebből a naplóból való a következő visszaemlékezés:

A csodás cseppkőképződéseiről nevezetes aggteleki barlangnak első barlangvezetője volt Faiksz-Kompektor Jóska. Míg Mikszáth Kálmán elbeszéléseiben a palócokat tót eredetűeknek mondja, ezt mindjárt megcáfolja az aggteleki barlang magyar születésű palóc vezetője, aki saját szerű paraszt beszédével, különös megjegyzéseivel és magyarázataival folytonos derűtségben tartotta a barlang látogatóit. Ez a nevezetes férfiú, aki Aggtelek község általános komája volt, a háromlábú székhez hütlenné lett csizmadia mester volt. Nem volt rá nézve kellemesebb dolog, mint a barlang bejárása. A kirándulótársaság élén haladva, büszkén és a klasszikofilológusokat megszégyenítő bőbeszédű-

séggel emlegette Jupitert, Junót, az egész görög-latin mitológiát. Néhai Baksay Dániel Gömör megye közszeretben álló Dani bácsija, a barlangnak egykori hűséges gondozója, annyira fejébe verte Kompektornak a mitológiát, hogy Kompektor Jóska álmából felriadva is nyomban recitálta a nyugalomra helyezett istenségeket.

A csaknem kilenc kilométer hosszú barlang rejtélyes zeg-zugait jobban senki sem ismerte, a sok földalatti járástól halottsárga színű Kompektor Jóskánál, akibe és társába, a második vezetőbe: Czoki Jóskába, a barlang 446 képződményének görög-latin mitológiai elnevezéseit néhai Baksay ref. lelkész a gömöri szójárás szerint úgy beleverte, mint az elöltöltő puskába a fojtást.

Minthogy Aggteleken csak egy szerény berendezésű menház áll az örökké jövő-menő turisták részére, ennek folytán az éjt sokan a barlang bejárásával töltik és így csaknem egy negyedszázad alatt igen sokszor felverték éjszaka is Kompektort, a fővezetőt, ki naponta négyszer is bejárta a barlangot. A sok éjszakázás és földalatti járás utóbb megzavarta az esztét az ékesbeszédű palócna.

Gyakran vendég nélkül is beözönl a barlangba és itt macskamódrá felkapázkodott a 245 méter magas hegyre. Itt a »Plutó táncsterme« mellett lévő »Hekate hálósobájá«-nak nevezett részen áll két pompás, fehér cseppkönyulvány: »Castor« és »Pollux«, melyek arról nevezetesebbek, hogy ha fakalapáccsal kongatják, pompás mély hangjuk a lipótvárosi Bazilika nagy harangjának a hangjával vetekedik. Ezt a játékot üzte a szegény megháborodott nagy gyönyörrel, amikor csak tehetett.

Huszonegy évig gyönyörködte Kompektor Jóska a barlang látogatóit naponta ékes harangszóval és egy ilyen produkciója közben, Kréhnyay látogatása alkalmával vesztette el az esztét. Szerencse, hogy ez alkalommal csak két férfilátogató volt vele. Kompektor Jóska a »Mória-hegy«-en állott és a felkelő napot mutatta az utasoknak. A mit sem sejtő turisták kétszáz méter mélységben hall-

gatták Kompektor művészi játékát. De hirtelen abbahagyta a harangozást, ijesztő kiáltást hallatott és faképnél hagyta a turistákat.

A barlang közepén hagyott vendégek sok kalandozás után Mória hegyénél megtalálták az egyesült »Styx« és »Acheron« nevű patkokat és ennek folyását követve, nyolc órai aggodalmas út után végre a barlang kijáratához jutottak. Az elővigyázatból magukkal vitt négy szál gyertya szerencsére kitarított, különben mindaddig a sötét barlangban kellett volna maradniuk, éhségüket tiszta ivóvízzel csillapítva, amíg a második vezető más látogatókkal a barlangba nem jött volna.

A megbomlott agyu Kompektor Jóskát egy másik vezetővel kellett, annak minden ellenkezése dacára, helyettesíteni. Néhai Baksay bácsi, a barlang volt gondozója, Bibliás Ferenc kőmives-mestert és fiát tanította be a felelősségteljes állásra, akik hasonlóan mulatságos, palócos ékesszólással magyarázzák a barlang sajátosságos képződményeit. Kompektor Jóska pedig, amikor csak tehetett, beszélt a barlangba és amíg élt, mindig ott harangozott busan magamagának.

Nemrég történt, hogy a kirándulók egyik tagja igen gyengének mutatta magát a mitológiai ismeretekben. Niobéről volt szó, akiről Kompektor Jóska a hiányos ismeretű uriembernek ékes palóc nyelven így adta meg a felvilágosítást:

— Moa megkövetem becses személyét, bontódás ne essék, moá csak kimondom a szavazatot. Bion kigyémed nem nagy fogatnal vaon a Mityologia iránt nézvést, ha még Nióbe dukációját se tuga. E sirva született, könnyezve halt, hogy im a magzatyait úgy éhonytók, mint a kutya kölykét. Jupiter, aki nagy Isten vaut, a tette még vele a nagy tempót, hogy a magzatyait hótra szóna a motózával együtt. Bion Nióbe csak asszony, vaut, gyenge perszóna, néki a nagy síráusnak azóta mindeég könyvezvésben vaon. It haát a tisztét urak és asszonyaágok, laotjaók, faujnlu ki vaon csepegve, bio sirdaugál. Ez a Mityológia.

Czoki Miska, a második kalauz erre büszkén csak ennyit mond:

— Moá mink a Mityológia irauant nagy részveétvel vagyoonk, nagy beönönk a tudomaás, mert dacára a mindeneéknek, a nagy tisztelendő urounk ougy beléenk veerte akór a vadász a puskába a folytaást.

Máskor a hires, nevezetes Kompektor Jóska, az aggteleki barlang »kiművelt« vezetője, egy nagy társaság élén az ő kedves odujába vonult s ez ékes szavazattal rendezkedett:

— Tekéntetes uri karok és női rendek! Tessenek libasorba ályani, oszt meghallgatnyi minden szómat. Így la! No indulhatónk! Ehun az »király kuttya«, akibe olyan hideg víz vagyon, amilyen nagy járatnyi földön nincsen. Itt idébb vagyon a »József nádor oszlop«, aki itt járván, igen nagy jogarvatvai vót az barlang irányában.

— Most tessenek figyelmezní! Itt az »Paradicsom kapuja« előtt vagyónk. De benne vagyon az itbel áldozója, az Kain botja, meg az Éva papucsca.

— A ledült orgona is itt vagyon, olyan, akár a templomba való, még a sipja is látszik. De szól is ám! És ekkor egy darab cseppkő-

vel végighuzogatta Jóska a sipképletek követ és hangot vetett a hideg kőből.) Az aradi tizenhárom tanuk is jtt vagynak. Tetszenek tudnyi, hogy mi vót ezeknek a sora. Az nimet meg az orosz igen elbánt velek, hogy az Isten sülyessze el őket. Nem jó erről még beszélnyi se.

— Gyerőnk tovább ! Itt tessenek jól meghuzódnyi, mer alacsony az álapot, oszt könnyen odaveti a fejit ,aki magosan tartja.

— Itt jobbkézt esik a »denevér-barlang«. Ha revolverbü egyet-kettőt lövünk, hát im melátják, hogy szertelen a sok böregér.

— Itt má egy magnézist is meggyujtok hogy fényességben legyék az látás. Ugy-e hogy szép ?

— No de gyerőnk ! Itt az »virágos kert«, amitt az »méh-köpü«, itt me má az Styx folyó. Ez folyóba tanyáta me az nagyságos Friedvalszky és a méltóságos Nyáry báró ur azt a bogarat, akit mé az tudalmas urak nem ismertek. Biony két hétig itt tanyáztónk, mig az bogarat métanátuk. De tanátunk is azutég akar egy tarásznyára valót.

— No de gyerőnk ! Hát má mé az »Nagy ebédlő«-be vónánk. Itt jó lesz egy cseppet kapatnyi. Elő az elomózsiával, oszt cselekedjünk !

Markó Miklós.